

KERKBRIEF

België-Belgique
P.B.-P.P.
BC 30560

Driemaandelijks
Jaargang 40, nr 3 - herfst 2011

Periodiek van de Verenigde Protestantse Kerk in Leuven
Verantwoordelijke uitgever: Ernst Veen, L. Beosierlaan 89, 3010 Leuven
P 708844 – Afgiftekantoor: Leuven Mail

Inhoud

- 2 Jij die wij slechts bij vlagen kennen
- 3-5 Kerkdiensten
- 6-9 Het onderzoek naar de mens Jezus: Waarom en hoe?
- 10-13 Jezus, toen nu en dan
- 14-16 Meditatie: Waar de koe en de beer tezamen weiden
- 17-18 Woorden van de kerk
- 19 2011: Jaar van de vrijwilliger
- 20-22 Gemeentenieuws
- 22 Protestantse radio- en televisieuitzendingen
- 23 Bereikbaarheid
- 24 Adressenlijst

Jij die wij slechts bij vlagen kennen

Jij die wij slechts bij vlagen kennen,
Vluchtige flarden vreemd voorbijgaan,
Nooit zullen wij aan 't kwijt zijn wennen,
Jou her en der willen herkennen,
Een leven lang op zoektocht gaan.

Om Jou ooit in één beeld te vangen,
Één onverdeelde goedheid: "God",
Tasten we als blinden vol verlangen
Naar Jouw gezicht en onbevangen
Dromen we ons aan Jou kapot.

Jouw goede naam lijkt wel gekluisterd
Aan 't raadsel van verborgenheid
En Jouw bestaan betwist, verduisterd,
Gefragmenteerd, God, zo ontluisterd,
Al die vragen – en Jij neemt de tijd

Maar 't is als heeft ons vastgegrepen
De mens die ons in handen viel
Recht uit Jouw hemel, onbegrepen
Diamant, hunkerend, fijn geslepen
Leven, stervend met hart en ziel.

Eens bidden wij zijn dag naar boven,
Hoog boven 't aardedonker uit,
En daar, aan 't eind van ons geloven,
Zien wij hoe Jij met zachte ogen
De deur van wat volbracht werd sluit.

En dan verbind Jij alle wonden,
Streelt onze wangen, heelt de pijn,
Kust van ons weg verdriet, haat zonde;
Wij zijn van Jou, Jij bent gevonden
En in dat wonder wonen wij.

Steven Fuite

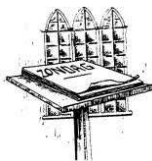
Predikant Protestantse Kerk Brussel

*september 2011**kerkdiensten*

- 18** Voorganger: Ernst Veen
Ouderling: Philipp Bratfisch
Organist: Chris Klein
Teksten: Jona 3: 10 - 4: 11; Fil. 1: 21-27; Matt. 20: 1-16
Collecte: Theologische Faculteit Brussel (UFGP)
Kindernevendienst: Jan
- 25** Voorganger: Ernst Veen
Ouderling: Dirk Panhuis
Organist: Henk Corporaal
Teksten: Ez. 18: 1-4, 25-32; Fil. 2: 1-13; Matt. 21: 23-32
Collecte: Ruanda
Kindernevendienst: Michiel

oktober 2011

- 2** Voorganger: Frank Marivoet **Avondmaal**
Ouderling: Philipp Bratfisch
Organist: Edy Kühn
Teksten: Jes. 5: 1-7; Fil. 2: 14-18; Matt. 21: 33-43
Collecte: Gebouwen (kerk en pastorie)
Kindernevendienst: Jan
- 9** Voorganger: Ernst Veen
Ouderling: Joëlle Segier
Organist: Chris Klein
Teksten: Jes. 25: 1-9; Fil. 3: 17-21; Matt. 22: 1-14
Collecte: Diaconaat
Kindernevendienst: Jelske

- 16** Voorganger: Ernst Veen
 Ouderling: Dirk Panhuis
 Organist: Henk Corporaal
 Teksten: Jes. 45: 1-7; 1 Tess. 1: 1-10; Matt. 22: 15-22
 Collecte: Protestantse Solidariteit
 Kindernevendienst: Ida
- 23** Voorganger: Ernst Veen
 Ouderling: Marcel Breem
 Organist: Edy Kühn
 Teksten: Deut. 6: 1-9; 1 Tess. 2: 1-8; Matt. 22: 34-46
 Collecte: Ruanda
 Kindernevendienst: Michiel
- 30** Voorganger: Antoon Schoors
 Ouderling: Philipp Bratfisch
 Organist: Chris Klein
 Teksten: Spreuken 9: 1-18; 1 Tess. 2: 9-13; Matt. 25: 1-13
 Collecte: Gebouwen (kerk en pastorie)
 Kindernevendienst: Jan

november 2011

- 6** Voorganger: Ernst Veen **Avondmaal**
 Ouderling: Joëlle Segier
 Organist: Henk Corporaal
 Teksten: Jes. 48: 17-21; 1 Tess. 4: 1-8; Matt. 25: 14-30
 Collecte: Theologische Faculteit Brussel (UFGP)
 Kindernevendienst: Jelske
- 13** Voorganger: Ernst Veen
 Ouderling: Marcel Breem
 Organist: Edy Kühn
 Teksten: Ez. 34: 11-17; 1 Tess. 4: 9-12; Matt. 25: 31-46
 Collecte: Protestants Sociaal Centrum
 Kindernevendienst: Ida

- 20** Voorganger: Ernst Veen
Ouderling: Dirk Panhuis
Organist: Chris Klein
Teksten: Daniël 12: 1-4; 1 Tess. 5: 1-11; Matt. 24: 14-35
Collecte: Ruanda
Kindernevendienst: Michiel
- 27** Voorganger: Frank Marivoet **Eerste zondag Advent**
Ouderling: Philipp Bratfisch
Organist: Henk Corporaal
Teksten: Jes. 64: 1-9; 1 Kor. 1: 1-9; Marc. 13: 24-37
Collecte: Gebouwen (kerk en pastorie)
Kindernevendienst: Jan

december 2011

- 4** Voorganger: Ernst Veen **Avondmaal**
Ouderling: Joëlle Segier
Organist: Edy Kühn
Teksten: Jes. 40: 1-11; 2 petrus 3: 8-18; Joh. 1: 19-28
Collecte: Wereld-aidsdag
Kindernevendienst: Jelske
- 11** Voorganger: Ernst Veen
Ouderling: Marcel Breem
Organist: Chris Klein
Teksten: Jes. 65: 17-25; 1 Tess. 5: 12-24; Joh. 3: 22-30
Collecte: Itabire
Kindernevendienst: Michiel
- 18** Voorganger: Antoon Schoors
Ouderling: Philipp Bratfisch
Organist: Henk Corporaal
Teksten: 2 Sam. 7: 4-16; Rom. 16: 25-27; Luc. 1: 26-38
Collecte: Ruanda
Kindernevendienst: Ida

Het onderzoek naar de mens Jezus: Waarom en hoe?

Door Geert Van Oyen

Het is een van de vreemde paradoxen van de voortdurende secularisatie in West-europa (en de Verenigde Staten) dat men enerzijds een achteruitgang kan vaststellen in de kerkelijke aanhang maar anderzijds moet constateren hoe opvallend gepopulariseerd en openbaar de figuur van Jezus is geworden.

Hoewel het succes van die Jezusboeken heden ten dage reëel is moet men wel in overweging nemen dat sedert Lessings publikatie van Reimarus' *Wolfenbüttelse fragmenten* (1774-1778) de controverserige aangaande Jezus als historische figuur niet meer uit de lucht is geweest. Reimarus' polemische visie waarin hij in de evangeliën een vervalsing vanwege de leerlingen zag van Jezus' oorspronkelijke boodschap vormde de basis voor het latere expliciteren van het onderscheid tussen "de historische Jezus", de man van Nazaret, en de "Christus van het geloof", de zoon van God.

Het verdere onderzoek balanceerde sedertdien steeds tussen twee extreme standpunten, enerzijds de visie dat er een onoverbrugbare kloof bestond tussen Jezus voor zijn dood en de geloofsbelijdenis in Christus na de verrijzenis en anderzijds de literalistische interpretatie die veronderstelde dat Jezus vanaf zijn geboorte als wonderbaarlijke zoon van God op deze aarde vertoefde.

In de actuele literatuur over de voorbije tweehonderdvijfentwintig jaar Jezusonderzoek onderscheidt men gemakshalve een viertal perioden: *Old Quest* ("Leben Jesuforschung" in de negentiende eeuw), *No Quest* (vooral onder invloed van R. Bultmann tussen de twee wereldoorlogen), *New Quest* ("Rückfrage nach Jesus" vanaf 1950) en *Third Quest* (na 1980).

Het belang van het historisch Jezusonderzoek reikt verder dan alleen maar bevrediging van geschiedkundige nieuwsgierigheid. Natuurlijk zou men zich expliciet voor kunnen nemen om het onderzoek dusdanig te beperken dat men er alleen maar op uit is om geschiedkundige "feiten" te achterhalen. Maar hoe nobel deze bedoeling ook is, het is zeer de vraag of het mogelijk is om in verband met Jezus geschiedenis te scheiden van theologie. We vermelden slechts twee redenen waarom dat niet zo is,

de eerste vanuit Jezus' voorgeschiedenis en de tweede vanuit het effect van zijn optreden.

Er is vooreerst de gehele context waarin Jezus staat. Hijzelf leefde in een joods-religieuze traditie en het is historisch niet juist om over Jezus te spreken zonder over zijn relatie met JHWH te spreken. Zijn gehele optreden is slechts verstaanbaar binnen de socio-religieuze context van Israël ten tijde van de Romeinse overheersing en de daaraan voorafgaande geschiedenis. Jezus spreekt over God *in* die geschiedenis.

De tweede reden is dat de bronnen die we hebben van die aard zijn dat ze steeds over Jezus-in-zijn-tijd spreken vanuit de religieuze betekenis die Hij had gekregen voor de auteurs die later zijn verhaal neerschreven en de toehoorders die het beluisterden. Jezus' leven en zijn betekenis zijn misschien wel te onderscheiden maar heel moeilijk te scheiden. De vraag wie Jezus was is steeds ook vermengd met de vraag wat hij is gaan betekenen. Het is zelfs zo dat we ons kunnen afvragen of we zonder die betekenis wel iets over hem hadden geweten.

Nu zorgt die band tussen Jezus en zijn betekenis wel voor moeilijkheden omdat er twee wetenschappelijke disciplines, geschiedenis en theologie – elk met hun eigen onderzoeksmethoden en doelstellingen – in elkaar verweven zijn. Is er dan toch niet een manier om de grenzen van het historisch onderzoek af te bakenen? Ik denk dat het antwoord vooral te zoeken is in de verschillende waarheidsclaims die geschiedenis en theologie als wetenschap in zich dragen. Van een historicus wordt niet verwacht dat de betekenis die Jezus heeft gehad wordt beaamd of wordt ontkend. Wel kan van geschiedkundige studie verwacht worden dat in respect voor de bronnen de mogelijkheidsvoorwaarden onderzocht worden waarom de mens Jezus op dat moment in de geschiedenis die betekenis(sen) heeft kunnen krijgen.

Wij gaven als titel aan deze bijdrage “het onderzoek naar de mens Jezus”, daarbij afwijkend van het meer gangbare “historisch Jezusonderzoek”. We doen dat omdat de term “historisch” te beperkt zou worden kunnen opgevat in de zin van louter historische data (geboortedatum, sterfjaar, begin van optreden, etc.).

Die interesse is legitiem maar kan niet meer dan een fragment van het onderzoek uitmaken dat slechts van relatief belang is. Onder geschiedkundige informatie mag een bredere waaier van gegevens verstaan worden dan alleen maar “objectieve” data. Van zodra men dit beperkte niveau verlaat en zich afvraagt of Jezus mensen heeft genezen, duivels heeft uitgedreven, de torah heeft geïnterpreteerd, en hoe hij is gestorven, zal ook de vraag opduiken waarom dat gebeurde. Belangrijker is daarom dat er een beeld ontstaat van enkele kenmerken van Jezus’ woorden en daden als mens – en ook van wat met hem gebeurd is – want dat zijn de aspecten die ook in de christologie moeten aan bod komen.

De *New Quest* is ook bekend onder de meer programmatische naam *Rückfrage nach Jesus*. Dit is precies wat historisch onderzoek moet en kan doen: terugkeren vanuit de evangeliën naar wie Jezus als mens kan geweest zijn. De breedste betekenis in verband met Jezus ligt reeds vervat in de evangeliën en historisch onderzoek zal geen informatie kunnen aanbrengen die daar radicaal tegen indruist. Het vertrekpunt van het onderzoek ligt bijgevolg in de eindteksten zoals die voor ons liggen. Deze verhalen lijken op geschiedenis (in het Engels spreekt men over “history-like stories”) maar refereren slechts op enkele plaatsen rechtstreeks naar echte geschiedenisfeiten (“likely-history”). Alleen die laatste feiten kunnen getoetst worden tegen het licht van de niet-bijbelse informatie die we daarover hebben. Tot die geschiedenis in enge zin behoren bijvoorbeeld de verwijzingen naar de tijd waarin Jezus is geboren (Luc. 2,1) en naar de omstandigheden waarin hij is gestorven (vooral de passieverhalen). Historici besluiten – met onderling afwijkende graad van zekerheid en precisering – dat Jezus geboren is tussen 6 en 4 v. Chr. en gestorven tussen 28 en 33 n. Chr.

Essentieel – en dat is een punt dat heden ten dage terecht door vele auteurs wordt beklemtoond – is dat Jezus binnen de Joodse traditie moet worden geplaatst. Dit is het grote tableau dat de achtergrond vormt van zijn optreden. Het is vanuit deze geschiedenis dat hij wordt geïnterpreteerd in de evangeliën. Dat wordt niet alleen bevestigd door de vele citaten uit Tenach maar ook door de impliciete analogieën in zijn optreden met profeten of wonderdoeners uit Israël. Jezus staat in dialoog met het socio-religieuze leven uit zijn tijd. Farizeeën en Sadduceeën zijn uitdrukkelijk vermeld als zijn gesprekspartners.

Een ander beslissingsmoment is de keuze die men moet maken of de auteurs van de evangeliën te goeder trouw hebben gehandeld dan wel gepoogd hebben om te misleiden. Hoewel de verrijzenis als historisch moment ontsnapt aan het oordeel van het onderzoek naar de mens Jezus is het niet zonder belang of de onderzoeker kan aanvaarden dat de evangelisten vanuit het verrijzenisgebeuren – wat dat ook moge zijn – een eerlijke, weliswaar gekleurde, visie op de mens Jezus hebben gegeven. Het minimum daarbij is dat men in elk geval niet kan loochenen dat zij het belangrijk vonden om hun geloof in de verrezen Heer te verbinden met het verhaal van de mens Jezus.

Een vraag die onderzoekers in het bijzonder bezig houdt is de vraag naar de criteria die men kan hanteren om te bepalen welke woorden en daden door Jezus zouden zijn gezegd of gedaan en de geldigheid ervan. Maar omwille van twee redenen is het debat daarover te relativieren. Vooreerst, hoewel er zeker criteria zijn die meer waardevol zijn dan andere (bijvoorbeeld dat er twee onafhankelijke getuigen het eens zijn dat een bepaalde uitspraak door Jezus gezegd is) kan men niet aan de indruk ontkomen dat historici vaak op basis van geldige criteria precies deze Jezus reconstrueren die ze ook willen reconstrueren. Het beeld wordt immers meer bepaald door de fundamentele keuzes die er aan voorafgaan. Ten tweede denken we dat het niet zo vruchtbaar lijkt om op basis van die criteria strict te onderscheiden tussen zagezegde autentieke en niet-autentieke Jezuswoorden en –verhalen. Als algemene regel geldt nog het best dat de joodse mens Jezus op een aanvaardbare manier moet kunnen worden geplaatst tussen enerzijds de geschiedenis en de context waarin hij is geboren (Gerd Theissen heeft het over “Kontextplausibilität”) en anderzijds de receptie die aan de nieuwtestamentische Jezusbeelden vorm heeft gegeven (“Wirkungsplausibilität”), zonder dat daarbij de individuele kenmerken van zijn optreden verloren gaan.

Geert Van Oyen is hoogleraar Nieuwe Testament aan de Universit  catholique de Louvain te Louvain-la-Neuve.

Dit artikel is een door de Kerkbriefredactie sterk ingekorte versie van een artikel dat eerder in z'n geheel (met bibliografie) verschenen is in het Internationaal Commentaar op de Bijbel, uitg. Kok / Kampen en Altorja Averbode, 2001, deel 1, pp. 308-314.

Jezus, toen nu en dan

Gemeten naar de normen van de stricte geschiedschrijving, is het moeilijk om met ‘historische’ zekerheid te weten wie Jezus was of wat hij werkelijk gezegd en gedaan heeft. Terwijl men vroeger dé historische Jezus eens en voor altijd wilde definiëren, is tegenwoordig het inzicht gegroeid dat we moeten aanvaarden dat er meerdere Jezusbeelden zijn. (prediker, rebel, profeet, revolutionair, wonderdoener, wijsheidsleraar,...). Ook Jezus krijgt zijn identiteit voor een groot deel door de waarneming die anderen (toen en nu en dan) over hem hadden en hebben. Dé enige (zowel historische als christologische) waarheid over wie Jezus was, heeft niemand in pacht.

Dat is, in het kort, het hoofdthema van het leerzame en verhelderende boek *Jezus, toen en nu en dan* van prof. Geert Van Oyen (uitg. Acco, Leuven 2005), dat wij in de eerste helft van 2011 lazen en bespraken in de lees- en gesprekskring. Zijn boek is een van de vele werken die de voorbije decennia (met name sinds de tachtiger jaren van de vorige eeuw) over het vraagstuk van de historische Jezus zijn verschenen.

Geloofsverhalen

Hedendaagse bijbeluitleg onderstreept dat de bijbelschrijvers en evangelisten geen geschied-schrijvers of verslaggevers waren, maar eerst en vooral vertellers van geloofsverhalen, waarin zij getuigenis afleggen van hun geloof en vertrouwen in God. En dat de sleutel voor het verstaan van hun verhalen (meestal) niet wordt gevormd door de vraag: wat is er echt historisch gebeurd? Maar: wat willen die vertellers ons met hun verhalen en getuigenissen duidelijk maken? Wat is de betekenis van hun verhalen, hun beeldtaal en gelijkenissen, hun zorgvuldige verhaalcomposities en religieuze poëzie? Evangelieën vormen in die opvatting een apart literair genre, een complexe mengeling van overgeleverde herinneringen, symbolisch-religieuze interpretatie en literair-theologische constructie.

Jezus van Nazareth

In deze Kerkmozaïek (p.6) bespreekt dr. Pieter Bouman het nieuwste boek van de huidige Paus (prof.dr.Joseph Ratzinger) getiteld: “Jezus van Nazareth” (dl.2). Onvermijdelijk komt daarbij ook de vraag aan de orde in hoeverre de Jezus van de evangeliën samenvalt met de Jezus van de geschiedenis.

Ratzinger stelt heel nadrukkelijk: “ik vertrouw de evangeliën als historische verhalen...ik wil (! EV) de Jezus van de evangeliën zien als de werkelijke Jezus, als de historische Jezus”.

Vershil

Hij gaat daarbij in tegen het bovengenoemde inzicht van de bijbeluitleg, dat er een verschil is tussen stricte geschiedschrijving en de verhalen van de evangelisten. Dat verschil concludeert men o.a. op grond van de vergelijking tussen de evangeliën, waarbij de evangelisten dezelfde verhalen elk op een eigen en afwijkende wijze vertellen. Om maar iets te noemen: volgens Lucas woonden de ouders van Jezus, Jozef en Maria, aanvankelijk in Nazareth en gingen zij - kort vóór de geboorte van Jezus - naar Bethlehem wegens een volkstelling. Maar volgens Mattheüs vestigden zij zich pas in Nazareth na de dood van Herodes I en hun terugkeer uit Egypte, uit vrees voor de nieuwe koning van Judea, Archelaus, de zoon van Herodes. De conclusie luidt dat de evangeliën weliswaar een zekere hoeveelheid aan zuiver historisch materiaal bevatten, maar niet beschouwd kunnen worden als loutere historische verslaggeving. Dat wordt overigens ook door Ratzinger onderkent als hij stelt (daarmee zijn eigen stelling over het historische karakter van de evangeliën ondergravend) dat Mattheüs 27:25 historisch niet juist kan zijn.

Betekenis

‘Onhistorische’ lezing van de Bijbel is trouwens niet zo ‘modern’ als velen denken. Reeds de grote theoloog Origenes kreeg in de 2^e en 3^e eeuw na Chr. veel bijval en waardering voor zijn allegorische, symbolische uitleg van bijbelverhalen. Voor zijn zoektocht, niet naar de *historiciteit* van de beschreven gebeurtenissen, maar naar de *betekenis* van de verhalen.

Wereldse historici

Terug naar de figuur van Jezus. Vrijwel alle (wereldse) historici gaan ervan uit dat Jezus wel degelijk een historische figuur is. Zij doen dit op grond van de sporen die Jezus heeft achtergelaten in de godsdiensten van het Midden-Oosten en ook op grond van (al) de bestaande bronnen (teksten).

Bijbelse exegeten

Bijbelgeleerden leiden met vrij grote zekerheid uit het beperkte aantal historische gegevens over Jezus uit andere bronnen dan de Bijbel af, dat Jezus in de ogen van zijn tijdgenoten geen belangrijke historische figuur was. Anders zou er veel meer over hem bekend zijn. Maar het feit dat er in de evangeliën diverse personen figureren van wie de historiciteit algemeen aanvaard is, geldt onder hen als een argument voor een minimaal historisch karakter van het evangelie.

Flavius Josephus

In de boeken van de Joodse geschiedschrijver Flavius Josephus (37-100) wordt Jezus vermeld. De historicus heeft het over een broer van Jezus, die Jacob heet, en in het jaar 62 met enkele anderen tot de dood door stening was veroordeeld: "*...de broer van Jezus die Christus wordt genoemd, genaamd Jacob...*". Als argument om deze woorden als betrouwbaar te beschouwen, wordt wel aangevoerd dat christelijke kopiïsten nooit de uitdrukking "*...Jezus die Christus genoemd wordt...*" zouden hebben gebruikt. Jacobus is volgens het Nieuwe Testament een broer van Jezus die na de dood van Jezus leider werd van de gemeente in Jeruzalem. (De stening van deze Jacobus wordt niet vermeld in het Nieuwe Testament.)

Tacitus

De Romeinse geschiedschrijver Tacitus (56-117) schrijft in zijn *Historiae* over de christenen met betrekking tot de brand van Rome onder het bewind van Nero: "*Hun naam komt van Christus, die tijdens het bewind van Tiberius terechtgesteld werd door de procurator Pontius Pilatus*".

Bijbels getuigenis

In het korte bestek van dit artikel is het onmogelijk om de vraag naar de historische Jezus van alle kanten te belichten. Alleen nog dit: ook al onttrekt de *historische* Jezus zich grotendeels aan onze waarneming, de Jezus van het geloof staat zichtbaar voor ons in het geloofsgetuigenis van het Nieuwe Testament. Niet dat we het verband tussen de historische Jezus en de Jezus van de nieuwtestamentische geloofsverhalen moeten wegwuiven of bagatelliseren, maar we moeten dat verband ook niet overaccentueren. De messiaanse gestalte en betekenis van Jezus zoals beschreven door de evangelisten is (per definitie) iets dat zich, *naar de aard der zaak*, aan onze aardse waarneming onttrekt.

Zoals ook de hemelse vader van Jezus zich aan onze historische (empirische) waarnemingen en voorstellingen onttrekt en zoals wij, naar het woord van de Tora ook geen “gesneden beeld” (lees: een historisch of empirisch bepaald beeld) mogen (en kunnen) vormen van wat ‘in de hemel’ is. Wat zich echter niet aan onze waarneming onttrekt is het geloofsgetuigenis van de bijbel dat in vele literaire toonaarden, in verhalen en gelijkenissen, in brieven en poëzie (...) gewaagt van de God van Abraham en Sara, van Jezus en Maria, de bijbelse God-met-ons, die, naar het woord van de evangelisten, eerst Jezus riep als zijn geliefde mensenzoon, die op Zijn beurt twaalf discipelen riep. Twaalf, want voor iedere stam in Israël één. Voor elk van de twaalf stammen omdat in de oudheid werd uitgegaan van twaalf volkeren, die de gehele mensheid vertegenwoordigden. Op die wijze is God-met-ons. Met zijn Woord en met mensen die dat woord vertrouwen en er zich door aangesproken en geroepen voelen.

Ernst Veen.

Waar de koe en de beer tezamen weiden

Bij wijze van (nog steeds actuele) meditatie, vindt u hier de preek (van Ernst Veen) bij het Te Deum op de nationale feestdag in de St. Pieterskerk te Leuven. De schriftlezingen waren: Jes.11:5-9 en Mt.21:18-22.

Geachte toehoorders, u allen hier bijeen in deze stijlvolle gewijde ruimte, waar men zich sinds eeuwen verzamelt in een poging om de hemel te bestormen. Hetzij met gebeden en liederen, hetzij met prangende persoonlijke vragen dan wel met brandende politieke kwesties, maar steeds geschaard rond de verhalen uit dat oude boek, de heilige Schrift.

Vandaag vormt op die eeuwenlange traditie geen uitzondering. Ook in dit uur buigen wij ons over die oude schriftteksten of misschien die wijsheid van weleer nog gelding en actualiteit heeft voor de dag van vandaag. En heden is dat heel in 't bijzonder 21 juli, de nationale feestdag en onvermijdelijk de wat minder feestelijke hoogspanning eromheen. En dit jaar slaan we temidden van die actualiteit dat oude boek open bij de profeet Jesaja en de evangelist Mattheüs.

Jesaja nu profeteerde zonder aanzien des persoons. Hij vroeg zich niet af: wie heb ik voor me, een timmerman of een staatshoofd? De grootste politieke partij of een splintergroepering? Een machtige stemmentrekker of een politicus onder de kiesdrempel? Nee, bij hem ging het er uitsluitend om: wordt er recht gedaan in het land? Is er recht en vrede in de samenleving?

Zo richtte Jesaja ten aanzien van de dynastie van koning Achaz van het rijk Juda zijn scherpe profetische pijlen tegen een rechtspraak die aanzienlijken beschermde en geringen monddood maakte. Tegen roekeloze twistzucht die geen oog had voor het gemeenschappelijk belang, noch voor de schade en de slachtoffers. Tegen een levenswijze die geen rekening hield met kleinen en geringen. Kortom, tegen de heersende suprematie van het recht van de sterkste en de grootste.

Dat alles nu, van bijna 3000 jaar geleden, is nog steeds brandend actueel. Ook in onze wereld, ook in onze eigen politieke actualiteit, staat het recht van de sterkste en de grootste hoog aangeschreven.

Maar Jesaja leert ons een ander recht. Een recht dat in de Jesajaanse grondtekst van vanmorgen *tsèdèk* wordt genoemd. Een rechtsbegrip dat breder is dan het moderne en zakelijke rechtsbegrip dat onze westerse wereld hanteert.

Onze westerse rechtsopvatting gaat terug op het romeinse begrip *justitia*, een strict en zakelijk rechtsbegrip waarin verzoening en naastenliefde meestal ver te zoeken zijn en dat bovendien in de praktijk van de geschiedenis niet zelden de vorm aanneemt van het recht van de grootste, machtigste, invloedrijkste.

Het bijbelse begrip *tsèdèk* echter, staat in één lijn met het bijbelse *sjaloom* dat vrede betekent. En aldus gaat het in dat bijbelse rechtsbegrip om veel meer dan een stricte en zakelijke rechtsopvatting, maar is het onlosmakelijk verbonden met begrippen als: vrede, gemeenschap, verzoening, naastenliefde, verantwoordelijkheid, samenwerking, respect voor anderen, zowel in godsdienst als in de politiek...

In de bijbelse begrippen *tsèdèk* en *sjaloom* ligt besloten dat mensen hun krachten bundelen, niet alleen voor zichzelf of hun eigen partij of denominatie, maar ten behoeve van allen, ten dienste van de algehele, gemeenschappelijke vrede in het land, ten voordele van het welzijn en de welvaart voor iedereen. Opdat iedere bewoner en elk landsgedeelte tot z'n recht komt.

Opdat er nergens honger en gebrek wordt geleden, opdat rijkdommen eerlijk worden verdeeld, opdat zowel meerderheden als minderheden een plaats krijgen. Kortom, opdat ieder, machtig of zwak, stemmentrekker of stemmeloos, groot of miniem, reus of dwerg, tot z'n recht komt, tot z'n bestemming zoals God het leven bedoeld heeft.

Kortom, dan gaat het om een samenleving waar het recht van de sterkste is afgeschafte, waar mensen niet leven als roofdieren onder elkaar, als opposanten die elkaar geen duimbreed willen toegeven, die lonken naar alleenheerschappij boven samenwerking, maar dan gaat het, om in de poëzie van Jesaja te spreken, om een samenleving waar de wolf bij het schaap verkeert, waar de panter zich neerlegt bij het bokje en waar de koe en de berin tezamen weiden. Waar tegenstanders elkaar de hand reiken. Waar opposanten kiezen voor coöperatie in plaats van polarisatie.

Voor compromis in plaats van tweespalt, voor saamhorigheid, in plaats van ikke, ikke, ikke.

En om het beeld van Jesaja van een vreedzame en rechtvaardige samenleving nog even door te trekken. Daarbij hoeft niemand zijn visie of identiteit op te geven. De panter blijft de panter, het bokje het bokje, de berin de berin, de koe de koe, de leeuw de leeuw, maar in de poëzie van Jesaja lusten ze elkaar niet rauw en vreten ze elkaar niet op, maar respecteren ze elkaars eigenheid en leven en werken ze samen.

Een prachtig visioen dat nog niets aan actualiteit heeft ingeboet. Een visioen waarvan je zou hopen en dromen dat het vandaag ook ons zal raken, de bewoners van dit kleine maar fijne, dit veelkleurige en meerstemmige land genaamd België. En in 't bijzonder hen die een mandaat uit de handen van de kiezer in beheer ontvangen hebben om het als een goede huisvader (of –moeder) in dienst van het huis dat België heet uit te oefenen.

Tot slot nog dit: Jezus houdt ons vanmorgen bij monde van Mattheüs in een gelijkenis echter wel fijntjes voor dat, om zo'n visioen, zo'n droom te kunnen verwezenlijken, er wel geloof nodig is.

Zo lazen wij vanmorgen, in bijbelse beeldtaal, dat Jezus sprak:

Als je geloof hebt zullen jullie zelfs tegen die berg kunnen zeggen: “Kom van je plaats en stort je in zee,” en het zal gebeuren.

Samengevat in modern hedendaags Nederlands betekent dat: waar een wil is, is een weg, of, in meer toegespitste vorm: ‘waar géén wil is, is ook géén weg’.

Laten wij ons daarom inspireren, niet door het recht van de sterkste, noch door de onwil van de dag, maar door die beproefde wijsheid uit oude tijden. Wie gelooft kan bergen verzetten. Wie werkelijk zoekt zal vinden. Wie werkelijk wil, baant, zoals de bijbelschrijver ons schildert: een weg door de woestijn, een pad door de zee, of, zoals de popmusicus zingt: “a bridge over troubled water”.

Voor wie echt wil zal de nationale feestdag ook werkelijk een nationaal feest zijn en blijven. In verbondenheid.

Woorden van de kerk: Gods juwelendoosje

Volgens het evangelie van Johannes was Judas niet alleen een verrader maar ook een dief. Het verraad is bekend genoeg, maar dat hij al eerder blijk gaf van een slecht karakter, was me ontgaan. Toch staat het in niet mis te verstane woorden in Johannes 12 vers 6.

Het is het verhaal van het feestje bij Lazarus. Marta bedient, en Maria giet nardusolie over de voeten van Jezus. Judas vindt dat zonde van het geld. Die olie had beter verkocht kunnen worden, al gauw goed voor 300 denariën, en dat geld had aan arme mensen gegeven kunnen worden. Commentaar van Johannes: dat zei hij niet omdat hij zich om de armen bekommerde, maar omdat hij, dat is: Judas, een dief was: hij beheerde de kas en stal eruit. Jezus gaat daar niet op in en zegt alleen dat die armen er wel altijd zullen zijn, “maar ik niet”.

In de Gotische bijbelvertaling van Wulfila van circa 375, de eerste complete bijbelvertaling in een Germaanse taal, wordt het als volgt verteld: “unte thiubs was jah arka habaida jah thata inn waurthano bar”. De eerste drie worden zijn wel herkenbaar: “want dief was”. En hij beheerde de “arka”. Om dat woord is het me te doen.

Het woord “arka” is een Latijns leenwoord. En het moet al heel vroeg door Germanen overgenomen zijn, als het anno 375 blijkbaar het gewone woord is voor geldkist. Inderdaad was in het Latijn “arca” een doos of kist, in het bijzonder een geldkist. In het Griekse Nieuwe Testament dat Wulfila vertaalde, staat een ander woord. Sterker nog, in de Latijnse Vulgaatvertaling van Hiëronymus staat ook iets anders (*quia fur erat et loculos habens*). Kortom: voor Wulfila en zijn Germanen moet “arka” al lang het gewone woord geweest zijn voor geldkist.

Het is ditzelfde woord dat in bijbelse taal zijn twee nogal specifieke betekenissen heeft gekregen. In de eerste plaats de “ark des verbonds”, wat inderdaad een kist was. Maar eerder al de “ark van Noach”. In Genesis 6 krijgt Noach de opdracht van God om een “ark” te bouwen. Niks geen zeewaardig schip dus, maar een kist. Wel een kist van formidabele afmetingen, en waterdicht.

In later tijd spraken de verbondsark en misschien meer nog de ark van Noach zozeer tot de verbeelding, dat niemand meer aan een geldkist dacht.

Ik weet niet wat er in de Hebreeuwse bijbel staat, maar voor Hieronymus moet de ark in Genesis vooral de plaats geweest zijn waar je je kostbaarheden bewaart, je geldkist. De geldkist-betekenis is later helemaal verdwenen. Toen Hiëronymus kort na Wulfila de bijbel in het Latijn vertaalde, gebruikte hij in Johannes 12:6 niet het woord “arca”, maar inderdaad wel in Genesis 6: 14: *fac tibi arcam*. Op dat moment waarschijnlijk nog gewoon een “kist”. Maar al gauw werd “ark” een woord voor een schip.

Als nu verteld wordt over Noach die een “ark” moet bouwen, dan denken we meteen aan een schip. Maar misschien staat “juwelendoosje” eigenlijk dichter bij de bedoeling. Noach moet Gods juwelen veilig opbergen.

Joop van der Horst

2011: Jaar van de vrijwilliger

Bij aanvang van dit nieuwe werkjaar, door de Europese Unie uitgeroepen tot het jaar van de vrijwilliger, willen we als synodale raad allen hartelijk danken die zich dag in dag uit inzetten voor het welzijn van onze Kerk. Honderden vrijwilligers zijn op alle terreinen actief: in de commissies, de werkgroepen, de coördinaties, de districtsbesturen, de kerkenraden, de diaconieën, de nevenorganisaties zoals Bijbelgenootschap, jeugdcentra, sociale diensten enz... Ook in de gevangenissen en de ziekenhuizen zetten velen zich vrijwillig in om vanuit een evangelische bewogenheid mensen te bereiken en aan te spreken met de Boodschap van Jezus Christus.

Zonder de vrijwilligers zou onze Kerk niet kunnen bestaan.

Dat is trouwens ook voor de synodale raad zelf het geval!

Ook de synodale raadsleden zijn stuk voor stuk vrijwilligers (op de voorzitter na) die het allemaal “achter hun uren” doen uit liefde voor de Kerk en het Evangelie.

Uiteraard is er daarnaast ook het betaalde personeel.

De “staff” die iedere dag naar het Huis van het Protestantisme spoort.

Zij krijgen veel te verwerken en zetten zich dag na dag in om het kerkelijke gebeuren ook op nationaal niveau draaiende te houden.

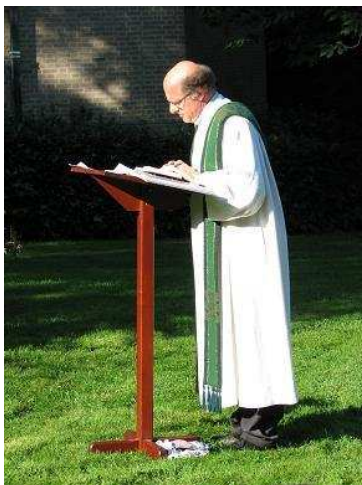
Begin januari deed de nieuwe administratieve directeur, dhr. Daniël SMETS, zijn intrede en is zich voorlopig nog aan het inwerken.

Gemeentenieuws

Startzondag – barbecue

Op zondag 18 september hopen wij opnieuw onze startzondag te kunnen houden. Dit keer hebben we ons opnieuw voorgenomen om een buitendienst te houden met aansluitend een barbecue. Vorig jaar moesten we onze startzondag vanwege het slechte weer verdagen naar een latere datum en een andere activiteit (bezoek aan Museum M). We geven de hoop op mooi weer echter niet op en zien uit naar een mooie nazomerse buitendienst met hagenpreek en gezellige barbecue. Als het op zondag 18 september slecht weer mocht zijn, verschuiven we één week verder. Lukt het dan nog steeds niet, dan zoeken we naar een andere activiteit.

Lees- en gesprekskring: najaar 2011: Koning David

Ze zeggen wel eens dat de bijbel het meest gelezen boek is, maar voor de meeste mensen valt dat toch een beetje tegen. Een paar verhalen zijn bekend genoeg, zoals het kerstverhaal of over Adam en Eva in het paradijs. Maar verder? Soms lezen we ergens een paar regels, of we horen een fragment in een kerkdienst of op tv. Maar echt zelf in de bijbel lezen? Menigeen kan vandaag de dag beter meepraten over wat er in de koran staat dan wat er in de bijbel staat. En dan nog: wat we weten, hebben we vaak vernomen via een kerk, uit een artikel of een boek over de bijbel, of uit een krantje van Jehova's Getuigen. Hoe gekleurd is die bril?

Wat staat er eigenlijk in die bijbel te lezen? Het zou goed zijn om daar zelf kennis van te nemen. En dan liefst zonder ons meteen vast te pinnen op gevestigde interpretaties. En zonder verplichting om het met elkaar eens te zijn. De een ziet er iets anders in dan de ander, en waarom ook niet? Helemaal simpel is het niet. De bijbel is geen gemakkelijk boek; er zijn ondoorgroondelijke stukken in, en verschillende gedeelten spreken elkaar soms tegen. Het kan helpen om samen met anderen te lezen. Wat de een over het hoofd ziet, kan voor de ander juist heel opvallend zijn. En het helpt zeker als je hier en daar wat achtergrondinformatie krijgt.

Vandaar een leesgroep. Laat de deelnemers zo divers mogelijk zijn: van buiten evengoed als van binnen een kerk. Hoe gevarieerder de groep, hoe beter. En met maar één spelregel: proberen om serieus te lezen wat er staat en te begrijpen wat dat mag betekenen. Maar iedereen is vrij om eruit te halen wat hij of zij wil. Erover praten is goed; maar elke opvatting wordt gerespecteerd.

Nu is de hele bijbel wel een flinke boterham. Laten we voorzichtig beginnen met de verhalen over een belangrijke figuur voor joden en christenen: koning David. Die staan ergens halverwege, in de twee boeken van Samuel. Wie was hij? Was hij een grote koning? In vier avonden zullen we de belangrijkste stukken over David lezen en met elkaar bespreken. En dan zien we wel wat de deelnemers belangrijk en interessant vinden: dat zijn de thema's waar we dieper op ingaan.

Ook bekijken we eerst even in vogelvlucht de feitelijke geschiedenis van Israël in de oudheid (vóór onze jaartelling). En binnen die historische context willen we ook een inzicht krijgen in het ontstaan van het Oude of Eerste Testament en de invalshoeken van de diverse schrijvers en samenstellers.

We maken een keuze van een aantal passages. Tusseliggende hoofdstukken kunnen eventueel thuis worden gelezen.

Ook de hoofdstukken 1 Samuel 1-7 kunnen eventueel vooraf thuis gelezen worden, want we beginnen te lezen bij 1 Samuel 8.

De lees- en gesprekskring gaat door in de koffiezaal naast de crypte van het jezuïetenhuis, Waversebaan 220, 3001 Heverlee, telkens van 20u tot 22u, op dinsdagen 27 september, 11 en 25 oktober, en 8 november (reservedatum: 22 november). Gelieve uw eigen bijbel mee te brengen.

Bij decreet van de Vlaamse Regering van 8 april 2011 over de zendtijd voor gastprogramma's op de VRT is de zendtijd voor Protestantse Omroep vzw - voor wat betreft de radio - teruggebracht tot zowat de helft.

Omdat het decreet terugwerkende kracht heeft gaat het in vanaf 1 januari 2011.

Concreet betekent dit dat voor het jaar 2011 de radiozendtijd reeds is opgebruikt op 12 juni. De pinksteruitzending is dus de laatste geweest voor dit jaar. De eerstvolgende radio-uitzending is voorzien voor woensdag 18 januari 2012.

Voor PRO-televisie is er een kleine vermindering in zendtijd maar de uitzending van 6 november 2011 vindt wel plaats.

Er verandert uiteraard niets aan de frequentie van de tv-erediensten die de VRT zelf verzorgt op de zondagmorgen of overneemt op feestdagen in Eurovisie.

Frank Marivoet, bestuurder-voorzitter PRO vzw

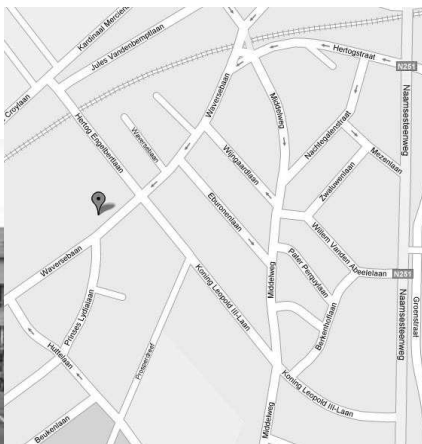
Bereikbaarheid kapel

Volg op de ring van Leuven richting Namen. Aan de Naamsepoort (bij de Delhaizewinkel) verlaat u de ring en neemt de Naamsesteenweg (N251) tot voorbij de spoorweg.

Vanaf deze steenweg rijdt u naar de Waversebaan via

- de Hertogstraat (loopt uit op de Waversebaan, sla linksaf)
- de Koning Leopold III-laan (Waversebaan is de 3° links)

Aan de rechterzijde ziet u het Jezuïetenhuis (zie foto). Ga op de meest linkse parkeerplaats staan. Het pijltje op de foto geeft de toegangssdeur aan. Ga rechtsaf de gang in, door de dubbele deur, tot u aan een open ruimte links komt. Daar is de grote ingangdeur van onze kapel, “de crypte”.

De kerkbrief verschijnt vier maal per jaar

Bijdragen voor komende nummers kunt u respectievelijk inleveren vóór 1 maart, 1 juni, 1 september of 1 december.

Secretariaat

Dirk Vercruysse

Lipsestraat 121

3150 Tildonk

kerkbrievpkbleuven@hotmail.com